

ΛΟΓΟΣ ΛΣΤ΄: Επιστολή προς μοναχές (Άγιος Μάξιμος ο Γραικός)

/ [Πεμπουσσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

ΛΟΓΟΣ ΛΣΤ΄ Επιστολή προς μοναχές.

Ο πολύ αμαρτωλός μοναχός Μάξιμος ο Γραικός βάζω μετάνοια στις τίμιες μοναχές.

Από την αγάπη, που μου δείξατε εν Κυρίω με την καλή θέλησή σας, δεν σας παρακάλεσα ούτε είχα κατά νου να λάβω αυτό το δώρο, που έλαβα ανέλπιστα από σας. Γι' αυτό θεωρώ δίκαιο να ευχαριστήσω την τόσο μεγάλη φιλανθρωπία σας απέναντί μου με ένα τετράδιο που αναφέρεται στην μοναχική ζωή.

Είστε γεμάτες με σοφία και θεϊκό νου, αφού ευγνωμονείτε τον ίδιον τον δωρητή κάθε σοφίας και κάθε νου, τον Ιησού Χριστό, τον πνευματικό νυμφίο των ψυχών σας, από τον οποίο φωτίζεστε ακατάπαυστα με το φως κάθε σοφίας και του υψίστου νου. Δεχθείτε λοιπόν αυτήν την μικρή υπόμνηση με την συνηθισμένη σας πνευματική αγάπη και πραότητα, έστω και αν μπορείτε να βρείτε σε αυτήν λόγια

που δεν είναι και πολύ εύκολα. Μην απορήσετε με αυτά και μη συγχύζεστε, επειδή φοβούμαι Αυτόν, ο οποίος δια του προφήτου Ησαΐα, λέγει: «Ουαί οι λέγοντες! το σκότος φως και το φως σκότος, το πικρόν γλυκύ και το γλυκύ πικρόν» [1]. Επίσης ο Απόστολος λέγει: «Φοβερόν το εμπεσεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζώντος» [2]. Μολονότι είμαι ο πιο αμαρτωλός από όλους τους αμαρτωλούς, έχω καθήκον να κηρύττω την αλήθεια της ευαγγελικής διδασκαλίας με όλη την ψυχή, με όλη την καρδιά και με τα χείλη μου. Αν όμως αγανακτήσει κάποιος εξαιτίας της ευθύτητας αυτού του λόγου, θα το δει ο ίδιος, επειδή «έκαστος το ίδιον φορτίον βαστάσει», όπως λέγει η Αγία Γραφή, αφού «ο γαρ εάν σπείρη άνθρωπος, τούτο και θερίσει» [3]. Χαίρετε πάντοτε εν Κυρίω και στις άγιες προσευχές σας μη μας λησμονείτε!

Πως πρέπει να διάγει κανείς την μοναχική ζωή.

Η τήρηση των ευαγγελικών εντολών είναι ο αληθής φόβος του Θεού.

Οι τίμιες και σοφές θυγατέρες του ουρανίου Βασιλέως παρακαλούν εμένα, τον πτωχό και πένητα από αρετές και την γνώση των βιβλίων, να υπενθυμίσω, σαν να μην είναι αυτές επαρκείς στην σοφία και στον θεϊκό νου, ενώ στην πραγματικότητα είναι οι επιμελέστατες μαθήτριες της ίδιας της υποστατικής Σοφίας, του Σωτήρος και Κυρίου των όλων, του Θεού και Πατρός. Από που να βρω εγώ, ο ενδεής σε αυτά, τα απαραίτητα για να τα παρουσιάσω ως πνευματική τράπεζα και ανεξάντλητη τροφή; Αυτός που επιχειρεί να διδάσκει τους άλλους πως να είναι ευάρεστοι στον Θεό, πρέπει πρωτίστως ο ίδιος να εκτελεί έμπρακτα τα πάντα, για να συμφωνεί σε όλα η ζωή του με την διδασκαλία του περί του Θεού, ώστε οι διδασκόμενοι από αυτόν να του έχουν εμπιστοσύνη, και ο ίδιος θα λάβει την ανταμοιβή από τον Θεό σαν κάποιος που συνεργεί στο έργο της σωτηρίας των πιστών. Έτσι και ο μυστικός λόγος του Θεού μας διδάσκει λέγοντας: «Υποκριτά, έκβαλε πρώτον την δοκόν εκ του οφθαλμού σου, και τότε διαβλέψεις εκβαλύν το κάρφος εκ του οφθαλμού του αδελφού σου» [4]. Αλλού επίσης λέγει: «Ος δ' αν

ποιήση και διδάξη, ούτος μέγας κληθήσεται εν τη βασιλεία των ουρανών» [5].

Εγώ όμως, που έχω στους οφθαλμούς της σκέψεώς μου όχι μόνο ένα αλλά πολλά καρφιά, πως μπορώ να βγάλω το καρφί από τους οφθαλμούς των άλλων, αφού ο ίδιος έχω ανάγκη από αυτήν την ίαση; Αλλά, όπως υπόσχεται ο λόγος του Θεού, «πλάτυνον το στόμα σου, και πληρώσω αυτό» [6]· και, «Κύριος δώσει ρήμα τοις ευαγγελιζομένοις δυνάμει πολλή» [7]. Έτσι και εγώ, ελπίζοντας σε αυτό, τολμώ να το κάνω, μολονότι αυτό υπερβαίνει τις δυνάμεις και το αξίωμά μου, αφού «δεν θα το πείτε εσείς», λέγει, «αλλά το Πνεύμα του ουρανίου Πατρός Μου». Θα καλέσω λοιπόν αυτόν τον θείο βοηθό και θα αρχίσω την διδαχή μου ως εξής.

«Αρχή σοφίας φόβος Κυρίου, σύνεσις δε αγαθή πάσι τοις ποιούσιν αυτήν» [8]. Ως σοφία δεν εννοείται εδώ η πολλή σκέψη του νου η η κατανόηση διαφόρων γραφών, χριστιανικών και θύραθεν, αλλά η έμπρακτη τήρηση των θείων εντολών, όπως διδάσκει ο ίδιος ο Κύριος λέγοντας: «Ου πας ο λέγων μοι Κύριε, Κύριε, εισελεύσεται εις την βασιλείαν των ουρανών, αλλ' ο ποιών το θέλημα του πατρός μου του εν ουρανοίς» [9], αυτός που τηρεί επιμελώς τις σωτήριες εντολές Του με λόγια και έργα. Επειδή όποιος προσ-φέρει σε Αυτόν μόνο πολύχρονες προσευχές, χωρίς να φρον-τίσει να Του προσφέρει τον καρπό των εντολών του Θεού, που είναι η αγάπη, η αλήθεια και η ευσπλαγχνία, θα ακούσει από Αυτόν: «Γιατί με αποκαλείτε, "Κύριε, Κύριε", αφού δεν τηρείτε ο,τι σας διδάσκω». Το ίδιο μας διδάσκει και δια του θείου προφήτη, που λέγει: «Τω δε αμαρτωλώ είπεν ο Θεός· ινατί συ διηγή τα δικαιώματά μου και αναλαμβάνεις την διαθήκην μου δια στόματός σου» [10]; Με τα λόγια Αυτός ταπεινώνει και απορρίπτει εμφανώς όσους κοσμούν τον εαυτό τους μόνο με το μεγάλο αξίωμα της διδασκαλίας της Αγίας Γραφής και νομίζουν ότι θα ευареστήσουν με αυτό στον Θεό, ενώ κάνουν τα αντίθετα. Επειδή ύστερα από τα προαναφερθέντα λόγια ακολουθεί το εξής: «Συ δε εμίσησας παιδείαν και εξέβαλες τους λόγους μου εις τα οπίσω» [11]. Ποδοπατάς δηλαδή και περιφρονείς τις σωτήριες εντολές μου και κλέβεις μαζί με τους κλέπτες, ενώ σου έχω δώσει εντολή να μην κλέβεις, να μην αδικείς μαζί με τους αδικούντες, να μην κερδοσκοπείς μαζί με τους κερδοσκόπους και να μην καταδικάζεις τον αθώο, δωροδοκούμενος από τον αδικούντα. Αντιθέτως, Εγώ μισώ όλα αυτά και σε απομακρύνω από αυτά με τις θείες εντολές μου, ορίζοντάς σου τα εξής: «Μη ελπίζετε επ' αδικίαν και επί αρπά-γματα μη επιποθείτε· πλούτος εάν ρέη, μη προστίθεσθε καρδίαν» [12].

1. Ησ. 5, 20.
2. Εβρ. 10, 31.
3. Γαλ. 6, 5, 7.
4. Ματθ. 7, 5.

5. Ματθ. 5, 19.
6. Ψαλμ. 80, 11.
7. Ψαλμ. 67, 12.
8. Ψαλμ. 110, 10.
9. Ματθ. 7, 21.
10. Ψαλμ. 49, 16.
11. Ψαλμ. 49, 17.
12. Ψαλμ. 61, 11.

Να μην ενδίδετε στο να συσσωρεύετε, με κάθε αδικία, πολλούς θησαυρούς επί της γης· «ως γαρ ιμάτιον βρωθήσεται υπό χρόνου και ως έρια βρωθήσεται υπό σητός» [13]. Γι' αυτό καλά και δίκαια λέγει ο λόγος του Θεού ότι «αρχή σοφίας φόβος Κυρίου», δηλαδή η αρχή της σωτηρίας της ψυχής είναι η τήρηση των εντολών του Θεού. Αυτό ακριβώς το λέγει «φόβον Κυρίου», όπως και δια του προφήτη διδάσκει μυστικά: «Δεύτε, τέκνα, ακούσατέ μου· φόβον Κυρίου διδάξω υμάς. Τις εστιν άνθρωπος ο θέλων ζωήν, αγαπών ημέρας ιδείν αγαθάς;» [14], σαν να λέγει: Αν βρεθεί κάποιος, που έχει αυτήν την επιθυμία, ας συγκρατήσει «την γλώσσα του από το κακό», δηλαδή από την συκοφαντία, το ψεύδος, την αποδοκιμασία, την κακολογία, την αισχρολογία και την κενολογία, και «τα χείλη του» ας μην ξεστομίσουν δόλο, αλλά ας λένε μόνο την αλήθεια και το δίκαιο. Ας απομακρυνθεί αυτός από το κακό και να κάνει το καλό, δηλαδή ας μισήσει την σαρκική και διανοητική αισχύρτητα, ας την σιχαθεί και ας κάνει το καλό, δηλαδή ας αγαπήσει κάθε καθαρότητα και αγιότητα της ψυχής και του σώματος. Ας απομακρυνθεί από την αδικία και ας αγαπήσει το δίκαιο. Ας απομακρυνθεί από την σκληρότητα και την ασπλαγχνία και ας είναι εύσπλαγχνος, γενναιόδωρος, φιλόπτωχος και ελεήμων σε όλους γενικώς αυτούς που ζουν στην ένδεια και σε διάφορες δυστυχίες. Αν κάποιος πεινάει, ας του προσφέρει τροφή, έως ότου χορτάσει. Αν κάποιος διψάει, ας του δώσει νερό. Αν είναι γυμνός, ας ενδύσει τα ελεεινά κόκκαλά του. Ας μην περιφρονήσει όσους κρυώνουν και ας μην αγνοήσει όσους υποφέρουν από αυτές τις δυστυχίες. Επειδή «όλος ο νόμος και οι προφητείες», δηλαδή όλες οι δέκα εντολές του Θεού και ο,τι σας διατάζουν οι Προφήτες με τους πολλούς και διάφορους λόγους τους περιέχον-ται στις εξής δύο εντολές. «Και αγαπήσεις Κύριον τον Θεόν σου εξ όλης της καρδιάς σου και εξ όλης της ψυχής σου και εξ όλης της διανοίας σου και εξ όλης της ισχύος σου αγαπήσεις τον πλησίον σου ως σεαυτόν» [15].

Όποιος εφαρμόζει αυτές τις δύο εντολές, θα έχει τηρήσει όλον τον νόμο και όλες τις προφητείες, ενώ όποιος τις περιφρονεί η απλώς καυχάται λέγοντας, «αγαπώ τον Θεό», αυτός έχει τελείως πλανηθεί διανοητικά, καθώς λένε τα αψευδή χείλη του Χριστού: «Ο έχων τας εντολάς μου και τηρών αυτάς», δηλαδή όποιος τις εκτελεί έμπρακτα, «εκείνός εστιν ο αγαπών με... ο μη αγαπών με τους λόγους μου

ου τηρεί» [16]. Καθώς επίσης ο μακάριος Ιωάννης ο Θεολόγος λέγει: «Ο λέγων, έγνωκα αυτόν, και τας εντολάς αυτού μη τηρών, ψεύστης εστί, και εν τούτω η αλήθεια ουκ έστιν» [17], οπότε ούτε ο Χριστός υπάρχει σε αυτόν, επειδή η ίδια η αλήθεια είναι ο Χριστός.

Και αν ο Χριστός δεν είναι μέσα μας, αλλοίμονό μας, επειδή τότε θα φανούμε όπως αυτοί που εργάσθηκαν μάταια, ελπίζοντας να σωθούμε μόνο με την εγκράτεια από το φαγητό, με τις πολύωρες προσ-ευχές και με τις αγρυπνίες. «Ου γαρ εστιν η βασιλεία του Θεού βρώσις και πόσις, αλλά δικαιοσύνη και ειρήνη και χαρά εν Πνεύματι Αγίω» [18], κατά τον άγιο Απόστολο Παύλο. Εδώ την βασιλεία του Θεού την χαρακτηρίζει ως νέα ευαγγελική νομοθεσία, που είναι η αλήθεια, η τελεία αγάπη και η αγιότητα, καθώς και η ευσπλαγχνία και η γενναιοδωρία σε κάθε δυστυχή και πτωχό. «Ο γαρ εν τούτοις δουλεύων τω Χριστώ», λέγει ο Απόστολος Παύλος, «ευάρεστος τω Θεώ και δόκιμος τοις ανθρώποις» [19]. Όλα αυτά μας διδάσκουν σαφώς ότι η «αρχή σοφίας», δηλαδή της σωτηρίας της ψυχής, είναι ο «φόβος Κυρίου» [20], που συν-ίσταται στην τήρηση των αγίων εντολών Του, όπως λέγει και ο θείος ψαλμωδός: «Μακάριος ανήρ ο φοβούμενος τον Κύριον, εν ταις εντολαίς αυτού θελήσει σφόδρα» [21], δηλαδή επιθυμεί με όλη την ψυχή του να ζει σύμφωνα με Αυτόν και προσπαθεί με την καθημερινή εκτέλεσή τους να είναι ευάρεστος στον Θεό. Και όποιος κλίνει στην καταστροφική σκέψη ότι οι άνθρωποι είναι αδύναμοι από την φύση τους και πρέπει να υπάρχει συγκατάβαση στην αδυναμία τους, και εγώ θα του πω το ίδιο, μόνο που μπορούμε να συγκαταβαίνουμε σε ο,τι η συγκατάβαση δεν αντιφάσκει στις εντολές του Θεού και δεν παραβαίνει

τους ασκητικούς κανόνες των Πατέρων, οι οποίοι συνίστανται στην αφιλοκέρδεια, την σιωπή, την αμεριμνησία, την αφιλαργυρία, την ανιδιοτέλεια, την ταπεινοφροσύνη και την πραότητα, την ειλικρινή αγάπη, την ευσπλαγχνία και το έλεος προς όλους τους δυστυχείς. Εξάλλου, κάθε συγκατάβαση σε συνδυασμό με την παράβαση αυτών των εντολών και κανόνων είναι ο τέλειος όλεθρος της ψυχής και όχι η σωτηρία.

Ποιά σωτηρία μπορεί να υπάρχει στην περίπτωση που, αντιθέτως προς τις υποσχέσεις μας, αποκτάμε εκ νέου περιουσίες, κέρδη και άφθονα πλούτη, παραβαίνουμε τις ευαγγελικές εντολές με την αδικία και την απληστία, από τις οποίες προέρχεται κάθε μορφή ασυναρτησίας και αταξίας των σκέψεων και των κοσμικών πράξεων, οι φιλονικίες και οι λογομαχίες, που μας κάνουν να δια-φέρουμε από τους κοσμικούς μόνο κατά την κουρά μας; Είπαμε αρκετά γι' αυτούς στους οποίους αρέσει ειλικρινά να πορεύονται από τον στενό και γεμάτο θλίψεις δρόμο του ευαγγελίου [22] χωρίς δικαιολογίες, ενώ γι' αυτούς που δεν υποτάσσονται στην αλήθεια του ευαγγελίου και επαινούν τον ευρύχωρο δρόμο [23] είπα αρκετά σε έναν άλλο λόγο μου. Ας αντλήσουν από εκεί την βελτίωσή τους, αν το θέλουν. Εμείς όμως ας επιστρέψουμε στις υπόλοιπες σωτήριες για την ψυχή μας εντολές του Αγίου Πνεύματος.

13. Ησ. 51, 8.

14. Ψαλμ. 33, 12-13.

15. Μαρκ. 12, 30-31.

16. Ιω. 14, 21, 24.

17. Α« Ιω. 2, 4

18. Ρωμ. 14, 17.

19. Ρωμ. 14, 18.

20. Ψαλμ. 110, 10.

21. Ψαλμ. 111, 1.

22. Πρβλ. Ματθ. 7, 13-14. Λουκ. 13, 24.

23. Πρβλ. Ματθ. 7, 13.

Ο Λόγος του Θεού, για να μας συγκαταλέξει στους προερχομένους από εδώ καρπούς των πνευματικών δώρων, τα οποία αξιώθηκαν να απολαύσουν οι μακάριοι εκτελεστές τους, επιθυμεί να μας παρακινήσει στην τήρηση του φόβου του Θεού, δηλαδή των εντολών του. Αυτοί οι εκτελεστές είναι οι θεάρεστοι πατριάρχες, οι Προφήτες, οι Απόστολοι, οι μάρτυρες και οι θεοφόροι Πατέρες, οι ιδρυτές και διδάσκαλοι του μοναχικού βίου. Ακούστε τώρα, ποιά είναι αυτά τα δώρα, τα οποία θα αξιωθούν αυτοί: «Δυνατόν εν τη γη έσται το σπέρμα αυτού, γενεά ευθέων ευλογηθήσεται» [24]. «Δυνατόν» δεν εννοείται με τον χρυσό η με το ασήμι η με

την αφθονία στα πλούτη του βίου, όπως λανθασμένα θεωρούν μερικοί, αλλά με την πίστη, την δικαιοσύνη και την αγάπη προς τον Θεό και τον πλησίον, όπως ήταν αυτός που λέγει: «Τις ημάς χωρίσει από της αγάπης του Χριστού; Θλίψις η στενοχωρία η διωγμός η λιμός η γυμνότης η κίνδυνος η μάχαιρα; Ι Πέπεισμαι γαρ ότι ούτε θάνατος ούτε ζωή ούτε άγγελοι ούτε αρχαί ούτε δυνάμεις ούτε ενεστώτα ούτε μέλλοντα ούτε ύψωμα ούτε βάθος ούτε τις κτίσις ετέρα δυνήσεται ημάς χωρίσαι από της αγάπης του Θεού της εν Χριστώ Ιησού τω Κυρίω ημών» [25]. Και σε άλλο χωρίο λέγει: «Εν σαρκί γαρ περιπατούντες ου κατά σάρκα στρατευόμεθα· τα γαρ όπλα της στρατείας ημών ου σαρκικά, αλλά δυνατά τω Θεώ προς καθαίρεσιν οχυρωμάτων· λογισμούς καθαιρούντας και παν ύψωμα επαιρόμενον κατά της γνώσεως του Θεού» [26]. Ως «σπέρμα αυτού» θα χαρακτηρισθεί ορθώς το ευαγγελικό κήρυγμα, το οποίο, αφού διαδόθηκε σε όλη την γη από τους ορθοδόξους που έχουν φθάσει στην αγιότητα, την αλήθεια και την οσιότητα, καρποφορεί ενώπιον του ουρανίου Δημιουργού τους μάρτυρες, τους οσίους μοναχούς και διαφόρους εναρέτους, που με την ισχυρή πίστη και την θερμή αγάπη τους προς τον Σωτήρα Χριστό, έδιωξαν από παντού το σκότος της πλάνης των θεομισήτων ειδώλων και στην θέση του διέδωσαν το δοθέν από τον Θεό φως της ευσεβείας.

Αυτοί ήταν ισχυροί και στην πνευματική και στην σωματική μάχη, οπλισμένοι με την πίστη στον Χριστό τον Θεό και από την αγάπη προς Αυτόν όχι μόνο εναντίον των αρχών και της εξουσίας του σκότους αυτού του πλανημένου αιώνα και εναντίον των πονηρών πνευμάτων [27], αλλά και εναντίον των ασεβών διωκτών,

των Ελλήνων, των Ρωμαίων και των Ιουδαίων. Την λύσσα των τελευταίων εναντίον του Χριστού και την αμέτρητη υπερηφάνειά τους δάμασαν και έριξαν κατά γης, και «ως πηλόν πλατειών» [28], όπως λέγει ο ψαλμός, τον έλιωσαν. Επομένως, ορθώς είπε ο θεός Δαβίδ ότι «δυνατόν εν τη γη έσται το σπέρμα αυτού» του εναρέτου και έπειτα πρόσθεσε: «Δόξα και πλούτος εν τω οίκω αυτού, και η δικαιοσύνη αυτού μένει εις τον αιώνα του αιώνος» [29], δηλαδή «εν τω οίκω αυτού», αυτού που φοβείται τον Θεό και εκτελεί έμπρακτα τις εντολές Του. Το «δόξα και πλούτος» δεν πρέπει να το εννοούμε ως εφήμερα και επίγεια, που χάνονται γρήγορα, αλλά ως την δόξα που αποστέλλεται άνωθεν στους οσίους εναρέτους του Θεού και τον πλούτο των πνευματικών δώρων, με τα οποία εμπλουτίστηκαν οι θεοφόροι απόστολοι, οι όσιοι και οι ενάρετοι, ήδη στην παρούσα ζωή τους, καθώς και την απόλαυση των αιωνίων αγαθών, που «οφθαλμός ουκ είδε και ους ουκ ήκουσε», όπως έχει γραφεί [30]. Γι' αυτόν τον πλούτο λέγει σε άλλο χωρίο και ο ψαλμωδός στον Δημιουργό και Κύριο των όλων: «Επεσκέψω την γην», δηλαδή την ανθρώπινη φύση, «και εμέθυσας αυτήν», δηλαδή την περιέβαλες με την πνευματική χαρά και την αγαλλίαση· «επλήθυνας του πλουτίσαι αυτήν» [31], δηλαδή ευδόκησες να οχυρώσεις καλά και να κοσμήσεις την ανθρώπινη φύση με δυνάμεις, σημεία και διάφορα πνευματικά δώρα.

Η ανθρώπινη φύση βρισκόταν σε ακραία πτωχεία, επειδή δεν είχε την γνώση του Θεού, του Δημιουργού, που εκτρέφει και προνοεί γι' αυτήν, αλλά αφθονούσε στην δαιμονική πλάνη, στην ασέβεια και την κακία. Αφού απέρριψε τον αληθινό νου και τον φόβο του Θεού και υποδουλώθηκε τελικά στα πονηρά δαιμόνια, η ανθρώπινη φύση ήγето και εφέρετο από αυτά ως άλογη, και παρασυρόταν στην άβυσσο του αθεϊσμού και της κτηνώδους πλάνης. Ο πανάγαθος όμως Θεός δεν περιφρόνησε την ανθρώπινη φύση, αλλά την ελέησε και την επισκέφθηκε, επειδή ασθενούσε από την αθεία· και μάλιστα δεν την επισκέφθηκε απλώς, αλλά και την ηρέμησε και την εμπλούτισε, αφού την εκόσμησε και την μεταμόρφωσε με τις δωρεές του Αγίου Πνεύματος, όπως είπα προηγουμένως. Γι' αυτό «και η δικαιοσύνη αυτού μένει εις τον αιώνα του αιώνος», δηλαδή οι ευσεβείς πράξεις και προσπάθειες του ανθρώπου δεν χάνονται στο τέλος αυτής της προσωρινής ζωής, όπως οι πονηρές πράξεις των ασεβών και αμαρτωλών ανθρώπων, αλλά θα ακολουθήσουν τους ευσεβείς στην έξοδό τους από αυτήν την ζωή και θα παραμείνουν αιώνια μαζί τους. Με αυτές τις δωρεές θα κοσμηθεί από τον Θεό ο κάθε άνθρωπος του Θεού, δηλαδή ο κάθε ένας που φοβάται τον Κύριο.

«Εξανέτειλεν εν σκότει φως τοις ευθέσιν» [32]. Όπως το φως του ηλίου, που ανατέλλει και διαλύει το σκοτάδι της νύχτας, έτσι και ο ενάρετος με τις ακτίνες των αγαθών και θεαρέστων πράξεών του φωτίζει όσους κάθονται με σύνεση ενώπιον του σκότους της αγνοίας του Θεού και, αν αυτοί είναι ενάρετοι και άξιοι

να δεχθούν αυτήν την χάρη, όπως είπε ο κορυφαίος των αποστόλων Πέτρος: «Επ’ αληθείας καταλαμβάνομαι ότι ουκ ἔστι προσωπολήπτης ο Θεός, ἀλλ’ ἐν παντί ἔθνει ο φοβούμενος αὐτόν και εργαζόμενος δικαιοσύνην δεκτός αὐτῷ ἐστι» [33], δηλαδή κρίνεται ἄξιος ἀπὸ Αὐτόν της ευαγγελικῆς χάριτος, του κηρύγματος, της θεο-γνωσίας και της πίστεως προς Αὐτόν. Ἐτσι εἶναι. Ἀς ἀκούσουμε ὁμως την περαιτέρω βελτίωση του φοβουμένου τον Θεό: «Ελεήμων», λέγει, «και οἰκτίρων και δίκαιος. Χρηστός ἀνὴρ ο οἰκτεῖρων και κυχρῶν» [34]. Ο φόβος του Θεοῦ δωρίζει αὐτήν την διάθεση σε αὐτοὺς που ἐκτελοῦν ἔμπρακτα τις ἐντολές του Θεοῦ και με ἀκλόνητη πίστη δέχονται ο,τι εἶπε ο Κύριος: «Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται» [35]. Και πάλι «ἐσεσθε οὖν ὑμεῖς τέλειοι, ὡσπερ ο πατήρ ὑμῶν ο ἐν τοῖς οὐρανοῖς τέλειός ἐστι» [36].

24. Ψαλμ. 111, 2.

25. Ρωμ. 8, 35, 38-39.

26. Β Κορ. 10, 3-5.

27. Πρβλ. Εφ. 6,12.

28. Ψαλμ. 17, 43.

29. Ψαλμ. 111, 3.

30. Α Κορ. 2, 9.

31. Ψαλμ. 64, 10.

32. Ψαλμ. 111, 4.

33. Πραξ. 10, 34-35.

34. Ψαλμ. 111, 4-5.

35. Ματθ. 5, 7.

36. Ματθ. 5, 48.

Πράγματι δεν υπάρχει καμμία ἄλλη καλή πράξη, για την οποία ο Δημιουργός των ὅλων θα δείξει ἔλεος προς εμάς, παρά η φιλανθρωπία, το ἔλεος και η ευσπλαγχνία στους πένητες και σε ὅσους βρίσκονται σε δυστυχίες και πικρίες. Αὐτό εἶναι φανερό ἀπὸ πολλά χωρία της Ἀγίας Γραφῆς, και ἰδιαίτερα ἀπὸ το ὅτι ο ἴδιος ο δίκαιος Κριτής θα ἐπαινέσει κατὰ την ὥρα της Κρίσεως αὐτοὺς που θα σταθοῦν ἐκ δεξιῶν Του και θα τους χαρίσει την βασιλεία των οὐρανῶν, κυρίως για το ὅτι ἔδωσαν τροφή στον πεινασμένο Του, ἔδωσαν νερό στον διψασμένο, ἐνέδυσαν τον γυμνό, εἰσήγαγαν τον οδοιπόρο, δηλαδή τον δέχθηκαν φιλόξενα στο σπίτι τους και τον ξεκούρασαν με κάθε τρόπο· ὅταν αὐτός βρισκόταν στην φυλακή, ἦλθαν προς αὐτόν και τον παρηγόρησαν με κάθε τρόπο, και ἐνῶ ἐπάσχε, τον ἐπισκέφθηκαν [37]. Τότε θα στεφανώσει ο δίκαιος τους δικαίους και ο ἐλεήμων και φιλάνθρωπος τους ἐλεήμονες για ὅλες αὐτές τις καλές πράξεις που ἔκαναν για χάρη των δυστυχισμένων, αφήνοντας κατὰ μέρος κάθε ἄλλη βελτίωση και πνευματική πρόοδό τους, ὅπως την μεγάλη νηστεία, την προσευχή, τις παννυχίδες και την

αναχώρηση σε μακρινές και ακατοίκητες ερήμους.

Έτσι ο πανελεήμων Θεός θέλησε να δείξει ότι χωρίς το έλεος και την φιλανθρωπία, που οφείλουμε να παρέχουμε σε όσους υποφέρουν από δυστυχίες, όλα τα άλλα κατορθώματα δεν φέρνουν κανένα όφελος και θεωρούνται ενώπιόν Του ως ανάξια μνείας, επειδή ο ίδιος λέγει: «Έλεος θέλω και ου θυσίαν και επίγνωσιν Θεού η ολοκαυτώματα» [38]. Με αυτά τα λόγια ο Σωτήρας είναι σαν να λέγει το εξής: «Αν πηγαίνεις στην εκκλησία να προσευχηθείς σε εμένα και συν-αντήσεις καθ' οδόν έναν πένητα που χρειάζεται βοήθεια η σου ζητάει ελεημοσύνη, δώσε του ο,τι είχες να δώσεις στον ιερέα μου για την προσευχή η για την τέλεση της Θείας Λειτουργίας και μην περιφρονήσεις την ανάγκη και την ένδειά του, προτιμώντας αυτόν από την προσφερόμενη σε εμένα προσευχή και Θεία Λειτουργία. Επειδή η ελεημοσύνη, που θα του κάμεις, είναι για εμένα η ευχάριστη θυσία και η ευπρόσδεκτη προσευχή από εσένα, αν με υπακούσεις χωρίς αμφιβολίες, όπως έκανα υπακοή και εγώ στον ουράνιο Πατέρα μου και προσέφερα τον εαυτό μου ως θυσία και προσφορά στον πεπτωκότα Αδάμ και σε όλο το ανθρώπινο γένος, που κατάγεται από αυτόν». Ακόμη πιο φανερά μας το δίδαξε ο αδωροδόκητος Κριτής με την παραβολή για τις πέντε μωρές παρθένες, που έμειναν έξω από τον θείο γάμο, επειδή δεν πήραν μαζί τους σε δοχείο αρκετό έλαιο [39]. Οι άφρονες παρθένες, όπως διδάσκουν οι θείοι Πατέρες, είναι οι ψυχές των ευσεβών ανδρών και γυναικών, που τελούν πάντοτε τις παννυχίδες και ασκούνται πολύ στην νηστεία για την κάθαρση από κάθε μίasma της σάρκας και του πνεύματος.

Όσον αφορά το έλεος, που σημαίνει ευσπλαγχνία και συμπόνια στους πένητες και τους δυστυχείς, όχι μόνο δεν εφρόντισαν αυτοί να το αποκτήσουν, αλλά αντιθέτως καταπιέζουν τους άλλους ζητώντας καθημερινά απάνθρωπους τόκους. Γι' αυτό δίκαια αυτές τις ψυχές ο φοβερός Κριτής τις αποκάλεσε μωρές, επειδή, αν και νίκησαν τα πάθη, που είναι επάνω από την ανθρώπινη φύση και δύναμη, και ήλεγξαν μέσα τους την κτηνώδη σαρκική επιθυμία, νικήθηκαν από το πάθος της ιουδαϊκής φιλαργυρίας και υποδουλώθηκαν στην ακόρεστη απληστία, χωρίς να νοιαστούν για την ευσπλαγχνία, την φιλανθρωπία και την αγαθότητα που τους δόθηκαν εκ φύσεως, αλλά διέστρεψαν την φύση τους, αποκτώντας με άδικο τρόπο μεγάλες περιουσίες. Ποιός μπορεί να θρηνήσει όσο τους αξίζει αυτούς που όχι μόνο δεν ελεούν τους πένητες κατά την εντολή του Σωτήρος, αλλά αρπάζουν και την ελαχίστη περιουσία που έχει απομείνει στους πτωχούς και πένητες, απαιτώντας από αυτούς ετησίως βαριά επιτόκια;

Υπάρχουν επίσης και εκείνοι που ηττήθηκαν από το πάθος της ιουδαϊκής φιλαργυρίας και της ακόρεστης απληστίας τόσο πολύ, ώστε να κατασκευάζουν διάφορες συκοφαντίες εις βάρος ορισμένων πλουσίων ανθρώπων, οι οποίοι δεν τους πείραξαν σε τίποτα. Ποιός μπορεί να περιγράψει την ακολασία τους; Καμμία ρητορική τέχνη δεν μπορεί να απεικονίσει αυτό το φοβερό κακό. Ας αφήσουμε όμως την διόρθωση και την ίασή τους στον Σωτήρα και ιατρό των όλων, τον

Κύριό μας Ιησού Χριστό, και ας επιστρέψουμε στα προκείμενα.

«Εις τον αιώνα ου σαλευθήσεται, εις μνημόσυνον αιώνιον έσται δίκαιος» [40]. Με αυτά τα λόγια ο ψαλμωδός, η πιο σωστά το θείο πυρ του Αγίου Πνεύματος που τον ενέπνευσε, μας έδειξε τους στεφάνους με τους οποίους επιβραβεύει τους δικαίους που με φόβο Θεού τηρούν τις εντολές Του. Τι σημαίνουν αυτά; Ότι ποτέ δεν θα λησμονηθούν, αλλά θα αξιωθούν να μνημονεύονται σε όλους τους αιώνες, δηλαδή ότι μέσω αυτών θα έρχεται πάντοτε ο έπαινος του Θεού και Σωτήρος Χριστού. Διότι, όπως η μνήμη των ασεβών και αμαρτωλών εξολοθρεύεται με θόρυβο [41], όπως λέγει η Γραφή, έτσι η μνήμη των δικαίων παραμένει αιωνίως με τους επαινούς [42] ενώπιον του Θεού, ενώ οι ίδιοι απολαμβάνουν αιώνια την θεία δόξα, την θεοπτία και την συνομιλία με Αυτόν με παρρησία. «Από ακοής πονηράς ου φοβηθήσεται», λέγει ο ίδιος [43].

Αντιθέτως, θα ακουστεί αυτός ο φοβερός και πικρός λόγος σε αυτούς που θα σταθούν εξ ευωνύμων του Κριτή: «Πορεύεσθε απ' εμού οι κατηραμένοι εις το πυρ το αιώνιον το ητοιμασμένον τω διαβόλω και τοις αγγέλοις αυτού» [44]. Τι μπορεί να είναι πιο φοβερό και πιο οδυνηρό από αυτήν την τελική και αιώνια καταδίκη; «Από ακοής πονηράς ου φοβηθήσεται» ο δίκαιος, επειδή θα ακούσει αυτήν την αιώνια και αλάνθαστη ευλογία που θα απευθυνθεί σε αυτούς που θα σταθούν εκ δεξιών Του: «Δεύτε οι ευλογημένοι του πατρός μου, κληρονομήσατε την ητοιμασμένην υμίν βασιλείαν από καταβολής κόσμου» [45].

37. Πρβλ. Ματθ. 25,34-36.

38. Ωσ. 6, 6.

39. Βλ. Ματθ. 25,1-12.

40. Ψαλμ. 111, 6.

41. Πρβλ. Ψαλμ. 9,6.

42. Πρβλ. Παρ. 10,7.

43. Ψαλμ. 111, 7.

44. Ματθ. 25, 41.

45. Ματθ. 25, 34.

Ο δίκαιος κριτής και ο γενναιόδωρος ανταποδότης θα τους κάνει αυτήν την χάρη για την φιλανθρωπία, για το έλεος και την ευσπλαχνία, που έδειξαν σε κάθε πένητα και κάθε δυστυχή, όπως λέγει ο θείος ψαλμωδός: «Εσκόρπισεν, έδωκε τοις πένησιν· η δικαιοσύνη αυτού μένει εις τον αιώνα του αιώνος» [46]. Με αυτόν τον σύντομο λόγο το Άγιον Πνεύμα μας εδίδαξε φανερά, πως αυτός που φοβείται τον Κύριο και εφαρμόζει τις εντολές Του είναι άξιος της αιωνίας μνήμης ενώπιον του Θεού και «από ακοής πονηράς ου φοβηθήσεται». Γι' αυτό, λέγει, «εις τον αιώνα ου σαλευθήσεται, εις μνημόσυνον αιώνιον έσται δίκαιος» και «από ακοής πονηράς ου

φοβηθήσεται». Εκτελεί στην πράξη την εντολή του Σωτήρος που λέγει: «Ει θέλεις τέλειος είναι, ύπαγε πώλησόν σου τα υπάρχοντα και δος πτωχοίς, και έξεις θησαυρόν εν ουρανών και δεύρο ακολούθει μοι» [47]. Όποιος αγαπήσει τον Κύριο και τα άρρητα αγαθά Του με όλη την ψυχή, με όλη την σκέψη, με όλο τον νου του και με όλην την δύναμή του, όχι μόνο θα μοιράσει όλη την περιουσία και όλα τα κέρδη του, αλλά και θα μισήσει τελείως όλα τα σαρκικά πάθη του, θα αποκόψει όλες τις επιθυμίες του και θα βελτιώνεται καθημερινά στις θεάρεστες αρετές, αφού θα έχει απορρίψει παντελώς καθετί κοσμικό, που εμποδίζει την άνοδό του στον Θεό.

Επειδή «ουδείς δύναται δυσί κυρίοις δουλεύειν! Θεώ δουλεύειν και μαμωνά» [48], δηλαδή κανείς από αυτούς που συσσωρεύουν άδικο πλούτο δεν μπορεί να ευαρεστήσει τον Θεό. Και πάλι αυτοί που ασχολούνται αποκλειστικά με τις βιοτικές μέριμνες, μολονότι άπαξ δια παντός τις έχουν αρνηθεί ενώπιον του ιδίου του Θεού και των εκλεκτών Αγγέλων Του, ας ακούσουν τον νομοθέτη, ο οποίος λέγει ξεκάθαρα: «Ουδείς επιβαλών την χείρα αυτού επ' άροτρον και βλέπων εις τα οπίσω εύθετός εστιν εις την βασιλείαν του Θεού» [49]. Και σε άλλο χωρίο λέγει: «Πας ουν όστις ακούει μου τους λόγους τούτους και ποιεί αυτούς, ομοιώσω αυτόν ανδρί φρονίμω, όστις ωκοδόμησε την οικίαν αυτού επί την πέτραν. Και πας ο ακούων μου τούτους και μη ποιών αυτούς ομοιωθήσεται ανδρί μωρώ, όστις ωκοδόμησε την οικίαν αυτού επί την άμμον· και κατέβη η βροχή και ήλθον οι

ποταμοί και έπνευσαν οι άνεμοι και προσ-έκοψαν τη οικία εκείνη, και έπεσε, και ην η πτώσις αυτής μεγάλη» [50]. Με «την οικίαν», νομίζω ότι ο νομοθέτης εννοεί την ερχόμενη σε εμένα αγαθή σκέψη, τον λογισμό και την επιθυμία, όταν αποφάσισα από μόνος μου να εγκαταλείψω την κοσμική άτακτη ζωή, όλη την ματαιότητα και «τις ψεύτικες ατασθαλίες» και να ακολουθήσω τον μοναχικό βίο που παρέχει αναρίθμητα πνευματικά αγαθά. Και αν ακολουθήσω αυτήν την αγαθή απόφαση και την επιθυμία μου και τις εκπληρώσω, κατά τις εντολές του Κυρίου, και δεν πάψω ποτέ να μετέχω Αυτού με την δικαιοσύνη, την ησυχία και την αμεριμνησία, αρνούμενος τις απολαύσεις και τις ηδονές της σάρκας και αγαπήσω μέχρι τέλους την απόλυτη αφιλοκέρδεια και την σκληρή νηστεία των μοναχών, τότε αληθώς έχω κτίσει «την οικίαν» μου, δηλαδή τον μοναχικό βίο μου, «επί την πέτραν», που είναι ο ίδιος ο Χριστός Σωτήρας. Αυτός λέγεται πνευματική πέτρα και αποτελεί την σταθερότητα και την στερέωση για όλους αυτούς που Τον αγαπούν. Και Αυτός τους διατηρεί αβλαβείς από την επίθεση διαφόρων διαβολικών πλανών, που λέγονται αλληγορικά «η βροχή καί οι ποταμοί καί οι άνεμοι».

Αν όμως εξαιτίας της αδυναμίας της σκέψεώς μου, μολονότι έχω ενωθεί με τον Χριστό και έχω αρνηθεί την αναστάτωση και την ματαιότητα της ζωής, ασχοληθώ εκ νέου με αυτές και αποκτήσω εκ νέου κέρδη και θησαυρούς επί της γης, χρυσό και ασήμι, και παραδοθώ στις περιττές και μάταιες φροντίδες και μέριμνες, με τις οποίες συνδέονται οι φιλονικίες και οι διεκδικήσεις, που με την σειρά τους γεννούν τον φθόνο, τον ζήλο, την μνησικακία, την έχθρα και το πλήθος των κακών και ψυχοφθόρων σκέψεων, τότε πράγματι θα με θεωρήσει ο δίκαιος Κριτής ως άνδρα άφρονα, που έκτισε την οικία του επάνω στην άμμο, δηλαδή επάνω στην ανυπακοή και την παραβίαση των σωτηρίων εντολών του Ευαγγελίου. Τότε θα αιχμαλωτισθώ εύκολα από τον αντίπαλό μου και θα φανώ αδύναμος και πολύ ανίκανος στον αγώνα μου με τους ακαθάρτους λογισμούς.

Αν βρεθώ σε αυτήν την κατάσταση εξαιτίας της μεγάλης αφροσύνης και της αναισθησίας μου, δεν θα θεωρήσω κανένα πιο ακόλαστο από μένα. «Πορευόμενοι επορεύοντο και έκλαιον βάλλοντες τα σπέρματα αυτών· ερχόμενοι δε ήξουσιν εν αγαλλιάσει αίροντες τα δράγματα αυτών» [51]. Αυτός ο ιερός λόγος δεν ειπώθηκε από το Άγιον Πνεύμα μόνο για τους μάρτυρες και τους πάσχοντες, αλλά και για τους οσίους μοναχούς, που παρέδωσαν εκουσίως τον εαυτό τους να υποφέρουν την κάθε πίκρα και στενοχώρια, πορεύονται με ζήλο τον δρόμο που οδηγεί στον Θεό, και δίνουν τους πνευματικούς καρπούς τους, δηλαδή τις αγαθές πράξεις με πολλά δάκρυα και μεγάλη νηστεία. Γι' αυτό και την ώρα της καθολικής αναστάσεως, «πορευόμενοι επορεύοντο» και «ήξουσιν εν αγαλλιάσει αίροντες τα δρα-γματα αυτών», δηλαδή θα δεχθούν από την αθάνατη δεξιά του Κυρίου την ετοιμασμένη γι' αυτούς αιωνία ανταμοιβή, την απόλαυση των αιωνίων αγαθών, που έχουν

ετοιμασθεί για τους δικαίους και είναι η αθανασία, η αιωνία βασιλεία του Θεού, η πλήρωση του νου με την σοφία του Θεού και η άρρητη χαρά. Μακάρι να γίνουμε άξιοι να τα λάβουμε και εμείς αυτά από το έλεος, την γενναιοδωρία και την φιλανθρωπία του Κυρίου μας Ιησού Χριστού, στον Οποίο αρμόζει κάθε δόξα, τιμή και προσκύνηση μαζί με τον άναρχο Πατέρα Του και το Πανάγιο και Αγαθό και Ζωοποιό Πνεύμα Του, νυν και αεί και εις τους αιώνας των αιώνων. Αμήν.

46. Ψαλμ. 111, 9.

47. Ματθ. 19, 21.

48. Ματθ. 6, 24. Λουκ. 16, 13.

49. Λουκ. 9, 62.

50. Ματθ. 7, 24-27.

51. Ψαλμ. 125, 6.